

85. Perjantaina 29 päivänä lokakuuta 1999

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Pohjoismaiden neuvoston Suomen
valtuuskunnan täydennysvaali 2802

Toinen käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöve-
rolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys HE 100/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
14/1999 vp

Ainoa käsittely

3) Lepäämässä olevat ehdotukset laeiksi
Ahvenanmaan itsehallintolain ja Ahve-
nanmaan maanhankintalain 17 §:n muut-
tamisesta 2803

Lepäämään jätetyt lakiehdotukset LJL 3/
1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM
5/1999 vp

4) Eduskunnan kirjaston kertomus vuo-
delta 1998 2805

Kertomus K 7/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/
1999 vp

Ensimmäinen käsittely

5) Hallituksen esitys laiksi tieliikenne-
lain 64 §:n muuttamisesta 2806

Hallituksen esitys HE 92/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 2/
1999 vp
Lakialoite LA 119/1999 vp

6) Hallituksen esitys ajoneuvon siirtolu-
paa koskevan lainsäädännön uudistami-
seksi 2810

Hallituksen esitys HE 107/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 3/
1999 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Anttila.

Nimenuhuuto

Nimenuhudossa merkitään täysistunnosta
poissa oleviksi edustajat Ala-Nissilä, Biaudet,
Enestam, Forsius, Hiltunen R., Huutola, Jääske-
läinen, Kallio, Kankaanniemi, Karpela, Kokko-
nen, Korhonen R., Koskinen Johannes, Kuisma,
Kuoppa, Kärkkäinen, Lindén, Lämsä, Mähö-
nen, Rönni, Sasi, Sinnemäki, Syvärinen, Tennilä,
Tulonen ja Wideroos.

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä vir-
katehtävissä on
29.10. edustaja Kokkonen.

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Ensimmäinen varapuhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

29.10. edustajat Biaudet, Enestam, Huutola, Jääskeläinen, Kankaanniemi, Kuisma, Lämsä, Rönni, Syvärinen, Tulonen ja Wideroos.

Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään. _____

Uudet hallituksen esitykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 129—138. _____

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 417, 439, 441, 442, 455, 458—460, 462, 465, 472, 476, 477, 483, 485, 491, 494—496, 503 ja 514. _____

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseneksi ja varajäseneksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti

jäseneksi ed. Harkimo ja häneltä vapautuvalle varajäsenen paikalle ed. S. Kanerva.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 100/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 14/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

11 §

Keskustelu:

Ed. **Kallis:** Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että pykälän mukainen muutosehdotus hylätään, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että vanhat alarajat jäävät voimaan.

Ed. **Laukkanen:** Arvoisa rouva puhemies!
Kannatan ed. Kalliksen tekemää erittäin järkevää ehdotusta.

Ed. **Skanerva:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 3 momentti kuuluisi seuraavasti: ”Kunnanvaltuuston määräämää yleistä kiinteistöveroprosenttia sovelletaan tämän lain mukaan veronalaisiin kiinteistöihin sikäli kuin 12—14 §:stä ei muuta johdu. Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi on määrättävä vähintään 0,50 ja enintään 1,00. Kuitenkin siltä osin, kuin tontin rakennusoikeutta on käytetty asuntorakentamiseen, sovelletaan tämän lain 12 §:ää.”

Tällä on nimittäin pääkaupunkiseudun asuinkustannuksia laskeva merkitys, joka silti kunnille kompensoituu kiinteistöveron pohjan nostolla ja ryöstökiinteistöverolla.

Ed. **Bremer:** Arvoisa rouva puhemies!
Kannatan ed. S. Kanervan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kallis ed. Laukkasen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistetaan.

Ed. S. Kanerva on ed. Bremerin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään pykälän sisältöä koskevasta ed. S. Kanervan ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sen jälkeen pykälän poistamista tarkoittavasta ed. Kalliksen ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena kuin mietintö on edellisessä äänestyksessä hyväksytty.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. S. Kanervan ehdotuksesta

Mietintö ”jaa”, ed. S. Kanervan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 7 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 35. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

2) Äänestys ed. Kalliksen ehdotuksesta

Mietintö ”jaa”, ed. Kalliksen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 32. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12 §

Keskustelu:

Ed. Kallis: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä poistetaan, mikä tarkoittaa sitä, että vanha alaraja jää voimaan.

Ed. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kalliksen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kallis ed. Laukkasen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kalliksen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12 a, 14, 20 a ja 37 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Lepäämässä olevat ehdotukset laeiksi Ahvenanmaan itsehallintolain ja Ahvenanmaan maanhankintalain 17 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely

Lepäämään jätetyt lakiehdotukset LJL 3/1999 vp Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 5/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään lakiehdotuksista, jotka valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaan voidaan nyt muuttamattomina hyväksyä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 1 momentissa säädetyin määränemistöin taikka hylätä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä, on ne hyväksytty, mutta muussa tapauksessa lakiehdotukset on hylätty. Lepäämässä olevat kaksi lakiehdotusta muodostavat sellaisen kokonaisuuden, että niistä tehdään päätös yhdessä samalla kertaa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Jansson: Värderade fru talman, rouva puhemies! Vi hörde nyss procedurförklaring-

en hur man behandlar en vilande lag som rör området för Ålands självstyrelse, alltså hur en sådan lag kan antas här i riksdagen. Naturligtvis är det så, som talmannen sade och grundlagsutskottet föreslår, att lagförslagen godkänns med två tredjedels majoritet för att kunna antas. Men kolleger, allt är inte så enkelt här i världen.

Den här propositionen remitterade republikens president efter riksdagsvalet i mars till Ålands lagting. Ålands lagting har inte behandlat ärendet. Den 17 oktober var det val till Ålands lagting och därmed har ärendet förfallit på Åland. Det skapar en mycket egendomlig situation ... (Hälinää)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Jansson, ihan pieni hetki. Arvoisat edustajat, pyydän hiljentymään ja kuuntelemaan puhujaa ja käymään mahdolliset tarvittavat keskustelut salin ulkopuolella.

P u h u j a: Kiitos, rouva puhemies. Jos puhun suomea, niin mahdollisesti kollegat sitten rauhoittuvat. Yritän.

Niin, vähän kummallinen tilanne nyt on syntynyt. Perustuslakivaliokunta siis ehdottaa yksimielisesti, että lakiehdotukset hyväksyttäisiin sen jälkeen, kun edellinen eduskunta hyväksyi ne lepäämään yli vaalien.

Mutta nyt on käynyt Ahvenanmaalla niin sen jälkeen, kun tasavallan presidentti maalivaalien jälkeen pyysi maakuntapäivien suostumusta ja hyväksymistä esitykselle, että Ahvenanmaan maakuntapäivät on asiaa käsitellyt, mutta ei ole tullut päätökseen. Maakuntapäiviltä puuttuu päätös tässä asiassa. Asia niin sanoakseni kuoli maakuntapäivien suureen valiokuntaan, kun syntyi niin suuri erimielisyys. Odotettavissa oli maakuntapäivävaalit, jotka toimitettiin tämän kuun 17 päivänä, ja tulos oli merkillepantava.

Nyt en varmastikaan saa puhua maakuntapäivävaalien tuloksista, vaan tästä esityksestä. Mutta, kun kaikki kuuluu kaikkeen, niin ilmeisesti nyt tullaan sellaiseen tilanteeseen, että kun eduskunta tänään toivottavasti hyväksyy yksimielisesti lepäämässä olevat lakiesitykset, niin eduskunnan vastaus toimitetaan tasavallan presidentille. Tasavallan presidentillä on kolme kuukautta aikaa miettiä, mitä tehdä. Kun maakuntapäivien suostumus ja hyväksyminen puuttuu, niin ilmeisesti tasavallan presidentti ei voi valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaisesti vahvistaa eduskunnan päätöstä.

Sanon tämän vain, koska tämä on ensimmäinen kerta Suomen historiassa, jolloin tällaista on tapahtunut. Kun tällaista ei ole koskaan ennen tapahtunut, ei ole käytäntöä eikä lakipykälääkään siitä, mitä nyt pitäisi tehdä. Mutta jotakin pitää tehdä.

Vaalien jälkeen kuitenkin, jos puhemies sallii, ollaan Ahvenanmaalla nyt muodostamassa uutta maakuntahallitusta, ja sen kokoonpano on täysin toisenlainen kuin vanhan oli. En tiedä, mitä tapahtuu. Voin vain lyhyesti sanoa, että nyt muodostumassa oleva maakuntahallitus on erittäin liberaalinen. Näyttää siltä, että liberaalit saavat neljä seitsemästä paikasta eli oman enemmistön. Minä en ole mukana siinä, olen siihen syytön. Minä olen tässä suhteessa ainoastaan äänestäjä ja neuvonantaja.

Minä tulen toimimaan niin, että muodostumassa olevan maakuntahallituksen ohjelmaan kirjoitetaan lause tästä asiasta ja siitä, mitä ahvenanmaalaisien näkövinkkelistä nyt tarvitsisi tehdä, ei tietenkään neuvoaksemme presidenttiä, koska presidentti päättää valtioneuvoston esityksestä ja valtioneuvostossa on jo valmiit suunnitelmat tähän. Mutta tilanne on sikäli omituinen, että vaikka eduskunta siis hyväksyy, voi käydä niin, ettei tästä tulekaan lakia. Vähän omituinen tilanne, mutta näin vain on käynyt.

En mene ollenkaan siihen, miksi näin on käynyt. Perustuslakivaliokunnassa on tutkittu tarkoin asiaa. Valitettavasti on vain niin, että eduskunta ja maakuntapäivät ovat eri mieltä tässä asiassa siitä, mikä on hyvä ja mikä ei, eli asiaan palataan. Se voi tapahtua niin, että tasavallan presidentti nyt, kun uusi maakuntahallitus astuu toimeen, pyytää toistamiseen hyväksymistä jossain sopivassa muodossa tai jopa alkuperäisen esityksen perusteella pyytää maakuntapäivien hyväksymistä, tai se tapahtuu jossain vapaamuotoisemmassa muodossa. Tähän, kuten sanoin, ei ole vastausta, mutta toivottavasti päästään eteenpäin kuitenkin.

Toivon nyt, että eduskunta hyväksyy puhemiehen ohjeiden mukaisesti ja perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta esityksen ja sitten hyvässä yhteistyössä yritetään päästä eteenpäin.

E d. V i s t b a c k a: Arvoisa puhemies! Kun kuunteli ed. Janssonin asiantuntevaa ja perusteellista käsittelyä, kieltämättä jälleen kerran tuli mieleen eräitä ehkä hieman kriittisiäkin ajatuksia meidän rakkaasta itsehallintolaistamme, joka

koskettaa Ahvenanmaata, siltä osin, mitä erityis-oikeuksia Ahvenanmaalla on. Perustuslakivaliokunnassa on ollut toivomusaloite n:o 2/1997 vp, jossa oli esitetty toivomus, että valiokunta olisi tavallaan ottanut kantaa siihen, että hallitus ryhtyisi toimiin, jotta Ahvenanmaan elintasoparatiisin rakentamisesta erityisetujen muodossa ja emämaan kustannuksella tästä eteenpäin luovutaan ja Ahvenanmaalle asetetaan myös velvoitteita suomalaisen yhteiskunnan etujen edistämiseksi. Tämän toivomusaloitteen ja myöskin ed. Janssonin toivomusaloitteen n:o 3/1995 vp perustuslakivaliokunta on esittänyt hylättäviksi. Toivomusaloite n:o 2 on ed. Aittoniemen tekemä.

Arvoisa puhemies! Jotenkin tuntuu siltä, että Ahvenanmaa on saanut hyvin paljon erilaisia etuoikeuksia. Jollakin tavoin kun siellä on nyt erittäin liberaali enemmistö, olisi mielenkiintoista tietää ed. Janssonilta, onko ollut puhetta, että haettaisiin kokonaan itsenäisyyttä, koska nyt mennään hyvin pitkälle siinä, että on vain eräitä asioita, jotka yhdistävät, mutta muuten ollaan itsenäisiä.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ymmärsin ed. Vistbackan heiton itsenäisyydestä enemmänkin retoriseksi, lähes provokatoriseksi, kuin niin, että hän sitä vakavasti olisi tarkoittanut. Tässä salissa aika ajoin on käyty keskustelua Ahvenanmaan asemasta. Se on yleensä ollut hyvin valistunutta, sivistynyttä keskustelua, kiitos siitä mitä suurimmassa määrin Ahvenanmaan edustajalle, joka on virittänyt keskustelut aina siihen sävyyn, että on ollut oikeastaan mahdollonta provosoitua alatyylisiin.

Mutta se pulma, minkä ed. Jansson nyt otti esiin — eli jos maakuntapäivät ei hyväksy sitä, minkä me nyt täällä hyväksymme, ja sen jälkeen tasavallan presidentti ei voi vahvistaa kyseistä lakia — paljastaa jonkinlaisen lainsäädännöllisen, sanoisinko, perustuslaillisuusluonteisen aukon lainsäädännössä. Kun ed. Jansson vihjaisi joihinkin epävirallisiin yhteyksiin, joissa asia voitaisiin hoitaa, tämä on aivan liian iso, tärkeä ja periaatteellinen kysymys jätettäväksi sellaiseen keskusteluun. Minusta tässä on ihan selvä laillisuuspulma, sellainen pulma, joka edellyttäisi lainsäädännöllistä pohdintaa, voidaanko tämä pulma poistaa säätämällä laki toisenlaiseksi kuin se tällä hetkellä on. Muutoin ei tietenkään ole pienintäkään epäselvyyttä siitä, ettei tämä sali hyväksyisi esitystä ja epäilemättä myös yksimielisesti.

Ed. J a n s s o n : Arvoisa puhemies! Yritän vastata kysymyksiin, koska minäkin olen sitä mieltä, että keskustelu Ahvenanmaan tilanteesta tässä salissa on yleensä sujunut hyvin. Jopa vähän kaipaen ed. Aittoniemen ajatuksia. En tiedä nyt enää, minne ne ovat joutuneet, mutta panen merkille vain sen, että hiljaisuus on vallinnut minusta liiankin pitkään.

Ed. Vistbacka, arvoisa kollegani, politiikan asiantuntijat ovat jo viikon kuluttua vaalien jälkeen tulkinneet vaalitulosta siihen suuntaan, että itsenäistymistahot Ahvenanmaalla hävisivät vaalit. Tulos on tulkittu yksiselitteisesti siihen suuntaan. Minä olen sitä mieltä, että myöskin maakuntahallituksen ohjelmassa tämä tulee uloskirjoitetuksi. Siltä tuntuu. Tämä vastaukseksi.

Ed. Kekkonen, tämä meni huonosti, huomasin heti itse: Heikolla suomen kielelläni yritin pohtia, olisiko ehkä mahdollista löytää vapaamuotoisempi muoto kuin uusi esitys. Se, että presidentti seuraa ja noudattaa perustuslakia, on ihan selvä asia. Mutta kun kerran esitys on olemassa, ajattelin vain, kelpaisiko presidentin kirje maakuntapäiville, jossa presidentti viittaa siihen, mitä on tapahtunut, ja että sellaisen esityksen, minkä nyt eduskunta valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti on hyväksynyt, uudet maakuntapäivät voisi ottaa uudelleen käsitteilyyn, saman esityksen, ainoastaan näin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään yksimielisesti.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1998

Ainoa käsittely

Kertomus K 7/1999 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain 64 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 92/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 2/1999 vp
Lakialoite LA 119/1999 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Mietinnön esittelypuheenvuoro.

Nyt ollaan saamassa aikaan varsin monien kaipaamaa mopokorttia, joka tarkoittaa sitä, että kaksi- ja kolmipyöräisen mopon kuljettamiseen ei enää riittäisi pelkästään ajajan 15 vuoden ikä vaan lisäksi vaadittaisiin ajoneuvon luokkaa vastaava ajo-oikeus. Tämähän merkitsisi M-ajokorttiluokan käyttöönottoa, joka tapahtuisi asetuksella. Tästä eteenpäinkin olisi pienitehoisen mopon kuljettaminen mahdollista vain sillä edellytyksellä, että 15 vuoden ikä on täyttynyt.

Nämä kaksi ajoneuvotyyppiä eroavat siinä, että mopolla rakenteellinen nopeus on korkeintaan 45 kilometriä tunnissa, sylinteritilavuus korkeintaan 50 kuutiосenttimetriä ja moottoriteho 4 kilowattia. Toisin sanoen kysymys ei silloin ole niin sanotusta viritetystä moposta, jonka varsin moni nuoruudestaan muistaa. Pienitehoisessa mopossa taas on polkimet ja rakenteellinen maksiminopeus 25 kilometriä tunnissa ja moottorin maksimiteho 1 kilowatti. Pyöriä voipi olla tällaisissa laitteissa kaksi, kolme tai neljä. Näistä on nyt sitten tullut varsinainen ongelma, millä tavalla kaksi-, kolmi- ja nelipyöräisten pitäisi tulla kohdelluiksi tässä yhteydessä.

Kevyttä nelipyörää, siis nelipyöräistä ajoneuvoa, ei voimassa olevan ajoneuvolainsäädännön mukaan pidetä mopona eikä sen kuljettaminen ilman ajokorttia ole sallittua. Oikeus keskusteluun tavallaan syntyy siitä, että yhteisön ajokortista annettu neuvoston direktiivi ei koske mopoja, mikä silloin tarkoittaa sitä, että jäsenvaltio voi päättää tällaisesta asiasta yksin.

Kevyen nelipyörän kuljettajaa koskevat säännökset toisaalta vaihtelevat varsin suurella määrällä eri maissa. Osassa maita kevyen nelipyörän kuljettaminen rinnastetaan mopon kuljettamiseen ja osassa auton kuljettamiseen. Tällä hetkellä on tilanne sellainen, että kevyen nelipyörän

tulkinta mopoksi on lainsäädännössä todettu EU-maista plus vähän muistakin: Ranskassa, Espanjassa, Italiassa, Hollannissa, Belgiassa, Luxemburgissa, Itävallassa, Ruotsissa ja Norjassa, siis Eta-valtio Norjassa viimeisenä.

Tästä olemme käyneet syvällisen keskustelun ja asiantuntijakuulemisen valiokunnassa ja käsittelee asiaa tavallaan kahdenlaisena asiana. Toinen asia on ensinnäkin itse laki, ja totesimme, että kukaan ei vastusta itse hallituksen lainmuutosesitystä eli tässä suhteessa olemme hallituksen esityksen rintamassa täsmälleen.

Yksityiskohdista, mitä tästä seuraa.

Ensinnäkin siis mopokorttiin tarkoittaisi sitä, että teoriakoe riittää, ajokoetta ei tarvita. Tässä yhteydessä valiokunta kävi myös opetusministeriötä myöten kuulemisen siitä, pitäisikö ylipääntäänkin laajentaa teoriaopetusta, liikennesääntöjen teoriakoulutusta. Tällöin automaattisesti valiokunnan jäsenille tuli mieleen, että varsin hyvä olisi, jos opetus tulisikin jo osaksi koululaitoksen toimintaa.

Tämä proseduuri johti siihen, että valiokunnan mietinnöstä löytyy kaksi pontta. Toinen niistä koskee juuri tätä asiaa ja kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että mm. mopon teoriakokeen läpäisemiseksi annettavaa liikennekasvatusta kouluissa lisätään ja liikennekasvatus järjestetään samojen periaatteiden mukaisesti kaikissa ala- ja yläasteen oppilaitoksissa sekä lukioissa ja ammattioppilaitoksissa.” Nythän on tällä hetkellä voimassa Opetushallituksen suositus, mutta rehtoreitten ei päätöksenteossaan tarvitse suositusta noudattaa, joten tässä toivotaan, että Opetushallitus ottaisi tämän vakavasti ja muuttaisi suosituksen jonkin asteisesti velvoittavaksi, olisiko se sitten määräykseksi, jota pitää noudattaa.

Sitten toinen asia eli kevyen nelipyörän kohtaalo. Olemme käyneet syvällisesti läpi ilman tekniikan koulutusta rakennevaatimukset ja saattaneet todeta sen, että kevyen nelipyörän tekniset vaatimukset ovat samat kuin kolmipyörän ja kevyt nelipyörä muistuttaa ulkoisesti kolmipyörää mutta kevyen nelipyörän kuljettajaa koskevat vaatimukset ovat samat kuin auton kuljettajalla. Tämä eriarvoisuus mielestämme ei ole asiallista nykytilanteessa, olletikin kun on niin, että kevyt nelipyörä on ajo-ominaisuuksiltaan turvallisempi kuin kolmipyörä ja muun muassa sen jarrutus- ja vakausominaisuudet ovat kolmipyörää paremmat.

Tässä suhteessahan hallituksen esitykseen oli vähän persoonallista tekstiä luiskahtanut. Siellä

ehdotettiin joitakin fysiikan lakeja kumottavaksi. Kun me emme oikein tienneet, millä tavalla fysiikan lakien kumoaminen tapahtuu tässä yhteydessä, tämä jätettiin tavallaan omaan arvoonsa. Tuo fysiikan lakien kumoaminen olisi suurin piirtein tarkoittanut käytännössä sitä, että Eiffeltornissa kolme jalkaa riittää oikein hyvin.

Sitten me pohdiskelimme myöskin sitä, kuka mahdollisesti tulisi käyttämään tällaista kevyttä nelipyörää ja sellaisen hankkimaan, ja asiantuntijakuulemisen perusteella kävi hyvin ilmi, että tällaisia hankkisivat ensinnäkin hyvin kypsään ikään ehtineet aikuisväestöön kuuluvat henkilöt ja toiseksi sellaiset, jotka eivät tulisi kuitenkaan henkilökohtaisesta tilanteesta johtuen hankkimaan auton ajokorttia ja tulisivat käyttämään tätä ajoneuvoa lähinnä asiointi- ja ostostenkuljetustarkoituksessa, joten tämä olisi varsin suppea ryhmä.

Edelleen kiinnitimme huomiota siihen, että ajoneuvojen tyyppi hyväksyntäpäätöksessä tapahtuu selvä rinnastus kolmi- ja nelipyöräisten kesken, jolloin, arvoisa puhemies, tästä ei voinut päätyä mihinkään muuhun johtopäätökseen, kuin että ehdotamme yksimielisesti eduskunnan hyväksyttäväksi ponnin, joka kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että liikenneministeriö ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin ajoneuvon rakenteista ja varusteista annetun asetuksen (1256/92) tarkoittamien kolmipyöräisen mopon ja kevyen nelipyörän saattamiseksi säädöstarastalla yhdenvertaisiksi käyttäen lähtökohtana kolmipyöräistä mopoa." Tässä kaikessa valiokunta on ollut täysin yksimielinen.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Yhtyen siihen, mitä valiokunnan puheenjohtaja ed. Pulliainen äsken selvitti, haluan muutamalla sanalla vielä jatkaa osittain siitä, mihin valiokunnan puheenjohtaja jäi.

Tämän runsaan 12 vuoden aikana en ole koskaan kokenut ministeriön virkamiesten taholta niin aktiivista hallituksen esityksen puolustamista kuin tämän esityksen kohdalla on tapahtunut. Niin kuin puheenjohtaja totesi, se sai jopa hieman huvittaviakin piirteitä määrättyiltä osin. Vaikka en itse tunne kovinkaan paljon tällaisia teknisiä asioita ja fysiikan lakeja, mutta talonpoikaisjärjelläkin varustettuina ne esitykset tuntuivat hieman ihmeellisiltä ja ongelmallisilta.

Eniten minua on koko tämän käsittelyn ajan hämmästyttänyt se, mitkä voivat olla ne perusteet, että kevyt nelipyörä on turvattomampi kuin

kolmipyöräinen mopo. Ne väitteet, joita esitettiin, olivat, sanoisiko, suorastaan käsittämättömiä. Toisaalta myöskin on neuvoston direktiiviesitys, jossa nimenomaan määritellään kevyt nelipyörä ja se, minkälaiset tekniset ominaisuudet se sisältää, toisin sanoen juuri samanlainen kuin kolmipyörä, se ero vain, että edessä nelipyörässä on kaksi pyörää ja kolmipyörässä yksi. Myöskin jarrutustehon osalta sen käsityksen mukaan, jonka itse sain, kevyt nelipyörä on turvallisempi kuin kolmipyörä.

Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta käsiteli myöskin lakialoitetta n:o 119 näiltä valtiopäiviltä, mutta päätyi siihen, että tämä lakialoite hylätään. Toisaalta voi sanoa, että lakialoitteessa on jotakin järkeä, mutta se järjestelmä, joka Suomessa tällä hetkellä on, on se, että rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 vuoden iässä. Mielestäni ei voida lähteä siitä, että silloin, kun meillä tällainen rikosoikeudellinen vastuu on, tämän lakialoitteen perusteella olisi voitu myöntää taikka sallia se, että alle 15-vuotias voisi ajaa mopoa, kuljettaa mopoa, sinä kalenterivuonna, jona hän täyttää 15 vuotta. Tältä osin valiokunta oli myös yksimielinen.

Arvoisa puhemies! Kun valiokunnassa kuuli, minkälainen käsitys ministeriön virkamiehillä on liikennevaliokunnan yksimieliseen kannanottoon nähden, tämä asettaa liikenneministerille kyllä määrättyjä paineita, ja toivoisin, että ministeri Heinonen noudattaisi myös eduskunnan yksimielistä tahtoa siltä osin, että tämä liikennevaliokunnan lausumaesitys konkretisoituisi myös käytännössä siltä osin, kun se asetuksella voidaan hoitaa: ryhtyisi toimenpiteisiin, että tämä toivomus myöskin huomioidaan ja nopeasti saadaan täytäntöön.

Ed. K a r h u : Arvoisa rouva puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja ed. Pulliainen esittelyssään totesi, on hallituksen esitys pääsääntöisesti tervetullut uudistus. Liikenteen määrän ja liikenteessä sattuneiden onnettomuuksien lisääntymisen myötä on syytä aktiivisesti miettiä uusia keinoja tilanteen korjaamiseksi. Käsittelyn kohteena olevassa esityksessä ehdotettu niin sanottu mopokortti parantaa mielestäni oleellisesti mopoilijan mahdollisuuksia selviytyä liikenteessä. Liikennesääntöjen selkeä hallinta, asiallinen liikennekäyttäytyminen sekä oikeat asenteet on hyvä juurruttaa nuoreen jo ennen kuin hän itsenäisesti lähtee liikenteeseen. Positiivisena huomioitava asia on myös se, että uudistus koskee vain tulevia mopoilijoita eli ny-

kyiset, taitonsa jo ajamalla hankkineet voivat jatkaa edelleen ilman pakollisen kortin suorittamista.

Kahta seikkaa haluaisin kuitenkin tässä yhteisessä tähdentää:

Ensinnäkin uudistuksen kustannukset nuorelle mopoilijalle on pyrittävä minimoimaan. Siksi ajo-opetusta tuleekin antaa esimerkiksi vapaaehtoisena kouluvainena. Halunsa yhteistyöhön tässä asiassa ilmaisi valiokuntakuulemisessa ainakin Liikenneturva, ja muitakin järjestelyjä kannattaisi miettiä. Huonona kehityksenä näkisin, jos tällä uudistuksella olisi se vaikutus, että nuoret ilman muuta vaihtoehtoa joutuisivat hakeutumaan autokouluihin niiden tunnetusti varsin kalliin opetuksen piiriin.

Toiseksi, en pidä hallituksen esityksessä olevaa kevyiden nelipyöröiden ja kolmipyöröiden erotelua johdonmukaisena. Esityksen mukaan kolmipyörä on mopo, nelipyörä ei, vaikka laitteet ovat käytännöllisesti katsoen muuten samanlaiset, toisessa on vain yksi pyörä enemmän. Jos joitain eroavaisuuksia laitteista hakee, ne puhuvat kaikki sen vaihtoehdon puolesta, että kevyttä nelipyörää olisi suosittava kolmipyörän kustannuksella eli siis aivan päinvastoin kuin esityksessä. Tätä katsantokantaa tukee myös direktiivi, johon hallituksen esityksessäkään viitataan.

Valiokuntamme antamaan lausuntoon viitaten ehdotan edellä mainitun asian korjaamista ja kevyen nelipyörän hyväksymistä mopokortin piiriin. Muuten pidän hallituksen esitystä kannattavana.

Ed. **L e h t i m ä k i**: Puhemies! Olen valiokunnan kanssa samaa mieltä siinä, että lakiehdotus tulee hyväksyä. Liikennemäärät ovat kasvaneet sen verran, että on hyvä, että kaikilla tielläliikkujilla on riittävä teorialtuntemus liikennesäännöistä.

Valiokunta kuitenkin puuttui mietinnössä asiaan, mikä minuakin hiukan huolestuttaa, eli kysymyksen siitä, millä tavalla teoriaopetus annetaan. Mikäli malliksi tulee se, että kunnat oppilaitosten kautta alkavat opetusta antaa, silloin pitää huolehtia siitä, että tämä ei vääristä kilpailutilannetta, koska kuitenkin myös autokoulut tulevat koulutusta antamaan. Mikäli kunnat päättävät tämän opetuksen ostaa autokouluilta, silloin käsitykseni mukaan ainoa keino on se, että autokouluja kilpailutetaan, ennen kaikkea sen takia että koulutuksen taso säilyy ympäri Suomea samanlaisena.

Ed. **P u l l i a i n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan välittömästi tähän vastaus, mitä se käytännössä merkitsisi. Sehän merkitsisi juuri sitä, että koulut käytännössä, sillä eihän koulun opettajissa ole tällaisia opettajia, kilpailuttaisivat opetuksen ja ottaisivat opetuksen kouluun alan ammattilaisilta, autokouluilta ja vastaavilta.

Ed. **L e h t i m ä k i** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen mielissäni, että valiokunnan puheenjohtajan kanta oli tämä, mutta tämä on seikka, minkä olisi ehkä voinut mainita mietinnössä, ettei tule vääriä kuvia kenellekään siitä, mihin suuntaan ollaan menossa.

Ed. **S. L a h t e l a**: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä liikennevaliokunnan jäsenten useilla suulla on todettu, tätä asiaa on käsitelty ja valmisteltu varsin perusteellisesti ja syvällisesti. Olen hyvin tyytyväinen siinä asiassa, että on myös syvennyt vähän laajemmalti, kuin mitä pelkkä esitys on ollut olemassa.

Nimenomaan nelipyöräkysymyksessä on otettava huomioon se, että ne, jotka sitä käyttävät, ovat useimmissa tapauksissa ikääntynyttä väkeä: sotaveteraaneja, vanhusväkeä, liikuntavammaisia tai muuten sellaista väkeä, mikä sellaisissa olosuhteissa, jos tällaista nelipyöräajoneuvoa ei olisi käytettävissä, saattaisi olla jo laitoshoidon parissa. Tervehdin todella tyytyväisyydellä sitä, että tämä on osattu ottaa huomioon ja nähdä, vaatia ja edellyttää, että tämä asia tulee kuntoon ja järjestykseen.

Sinänsä pidän valitettavana kuitenkin sitä, että ed. Vehkaojan lakialoitetta tämän asian puitteissa, että kevyttä mopoa, pientä mopoa, saisi jo alle 15-vuotiaana kuljettaa, ei ole voitu perusteellisemmin ottaa huomioon, koska valitettavasti mopoileva kansa on useimmiten alta 15-vuotiasta. Kun osittain mopokauppijana olen tuntevinani tätä tilannetta, on sellainen tuntuma, että koskaan mopon ostaja ei ole yli 15-vuotias, vaan useimmiten hän on alle 15-vuotias. Haarukka on 12—15, sillä välillä. (Ed. Bremer: Onpa äveriästä väkeä!) — Tämä on hyvin valitettavaa ja hyvin vaarallista kaiken kaikkiaan, niin kuin ed. Bremer sanoi, että on äveriästä väkeä. Nykyisin lapsille hankitaan kaikkea muutakin kuin mopoja. Mopoa pitäisin siinä mielessä parhaana vaihtoehtona, mitä näihin harrastuksiin tulee. Mutta se vastuu vanhemmilla on tässä asiassa ostaessaan niitä alle 15-vuotiaille. Kun vahinko käy, niin uskon, että siinä tarvitaan henkis-

tä parantajaa loppuiäksi sen jälkeen, kun keskenkasvuinen on liikenteessä vahingoittunut, jopa saattanut menehtyä.

Mutta siihen viitattiin aikaisemmin, että alle 15 vuoden ikä ei tule kysymykseen eikä sitä voi ottaa huomioon, koska rikosoikeudellinen vastuu ei kata eikä tule mukaan asiassa. Muistaakseni keväällä heti eduskunnan kokoonnuttua, en ole nyt aivan varma, mutta veikkaisin, että ed. Aittoniemi oli yksi niitä vahvoja edustajia, jotka olivat esittämässä, että rikosoikeudellista alaikärajaa pitäisi laskea sellaiselle tasolle, että silloin, kun järki alkaa juosta, myös oikeudellinen vastuu olisi olemassa ja kulkisi mukana. Silloin tämänkin asia tulisi siltä osin korjattua, ja toivoisin, että tähän asiaan voitaisiin myöhemmin palata niin, että mopon kuljettamiseen oikeuttava taito seurasi samassa iässä kuin rikosoikeudellinen vastuu ja tätä asiaa tarkasteltaisiin myöhemmin sillä lailla yhtenäisenä kokonaisuutena, että nähtäisiin kuinka tärkeä se on olemassa koko asiaa puitaessa ja nähtäessä.

Sinänsä kaiken kaikkiaan, kun mopon ajokorttiesitys tuli, täytyy sanoa, että tuli mieleen sellainen ajatus, että onkohan tässä valtakunnassa loppujen lopuksi mitään muuta tekemätöntä asiaa, kun mopollekin pitäisi löytää ajokortti. Ketä tässä nyt syötetään ja palvellaan? Ja vain pitkän hakemisen jälkeen esityksestä ja perusteluista löytyi sellainen kohta, että nyt esimerkiksi minä, kun nuorena olen mopolla ajanut, saisin ajaa vielä eteenkinpäin, ettei sitä varten tarvitse autokouluun mennä mopokorttia suorittamaan. Tällainen vaikutelma perusteluista valitettavasti jäi. Mutta sinänsä katson, että aivan oikea näkökohta on olemassa, että jossain on raja. Raja on sen jälkeen, kun laki tulee voimaan ja täyttää 15 vuotta. Silloin ollaan vasta tässä asiassa kohdallaan.

Mutta olisin toivonut, että perusteluissa ja valiokuntatyössä olisi otettu huomioon ja nähty, kuinka tämä sattuu maaseudulle ja maatalouteen ja yleensä koko Suomen asuttuna pitämiseen: kysymyksenä traktorilla ajosta ja traktorin ajokortista. Ihmettelen, ettei asiaa ole nähty niin, että valmisteluvaiheessa jo tai mieluummin esitysvaiheessa olisi nähty sellainen vaihtoehto, että traktorin ajokorttikysymys olisi kytketty samaan asiaan.

Epäilen nimittäin kaiken kaikkiaan, että kysymyssarja, mikä asiassa esitetään, teoriakokeessa, on tietävästi samanlainen ja saman muotoinen. Liikenteellinen vastuu ja riski on molemmissa aivan yhtä suuri, ja traktori ei kovin paljon poik-

kea ominaisuuksiltaan siitä, kuinka mopo käytetään ja kuinka sen kanssa pitää toisia väistää ja osata liikennesäännöt.

Kun nyt kuitenkin tiedän, että maaseudulla 12-vuotiaat pojat ajavat varsin tyylikkäästi pelolla traktoria ja joutuvat lyhyitä matkoja sitä siirtämään, samoin 15-vuotiaat, niin usein on ongelmia kortin hankinnan suhteen, kun kytetään jotakin kevytmoottoripyöräkorttia tai siihen liittyvää. Olisin toivonut, että se olisi kytketty tähän asiaan mukaan. Enkä pitäisi edellekään mahdolltomana, että asia voitaisi näin toteuttaa.

Kun liikennevaliokunta on todennut, että kouluissa annetaan perusopetus mopon ajokorttia varten, niin pidän tätä erikoisen hyvänä ja valistuneena ajatuksena. Ei voi parempaa asiaa olla olemassa, kuin että se näin nähdään ja toteutetaan. Toivon mukaan yleensä perusopetukseen ja koulutukseen liittyisi sellainen vaihe, että annettaisiin liikenneopetusta enemmän ja laajemmaltikin.

Tulenkin esittämään lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä, että mukaan lisättäisiin vähintään sellainen ponsilauselema, missä eduskunta edellyttää, että liikenneministeriö ryhtyisi toimenpiteisiin, että käsittelyssä olevalla mopon ajokortilla voitaisiin kuljettaa maataloustraktoria tieliikenteessä. Toivon, että eduskunta käyttää tässä järjen mahdollisuutta, mikä sille on suotu, ja ryhtyy sillä perusteella sellaisiin toimenpiteisiin, että byrokratia yksinkertaistuu ja voitaisiin suorittaa yhdellä kertaa sellaiset teoriakokeet, mitkä oikeuttaisivat niihin kuljetustehtäviin, mihin kyvyt ja taito riittävät.

Rouva puhemies! Toivon, että asia etenee näin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei valiokunta niinkään traktoria ottanut esille vaan moottorikelkan ja totesi, että paljon olisi nuijalla töitä laajemmaltikin. Nyt on vain sellainen kiusallinen yksityiskohta, että tämä puoli ei ollut auki tässä yhteydessä, joten se jäi retorisen ulvahtelun asteelle: Noudatettiin lainsäädäntöperiaatteita ja keskityttiin siihen, mikä on auki.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppo Lahtela sanoi, että hän on vähän kuin kissojen ja koirien kanssa etsinyt jujua esityksestä. Toteaisin ed. S. Lahtelalle, että kyllä koko esityksessä hyvin pitkälti on liikenneturvallisuudesta kysymys ja sen paranta-

misesta, on sitten kysymys mopokortista tai siitä, miten ed. Pulliainen hyvin perusteli nelipyöräisiä mopoja ja niiden turvallisuutta ajatellen erityisesti vanhusväestöä, sotaveteraaneja ja sotainvalideja.

Ed. S. Lahtela oli siinä ihan oikeassa, että rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana. Jos jokin kokonaisratkaisu tullaan tulevaisuudessa tekemään, silloin pystytään tätäkin asiaa toiselta näkökannalta katsomaan, samoin kuin mahdollisesti ajokortti-ikä laskemista tai jotakin muutosta siihen.

Ed. P. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huomasin kyllä valiokunnan puheenjohtajan puheesta, että liikennevaliokunta on todella perehtynyt esillä olevaan asiaan ja laajentanut käsittelyä myös nelipyöräisten suuntaan, mikä on ihan oikein. Se on kannatettavaa, jopa järkevääkin.

Kun ed. Seppo Lahtela lisäsi muut nelipyöräiset ajoneuvot eli traktorit tähän, niin tämä näkökulma ei vain tullut liikennevaliokunnassa ehkä esille, koska puhuttiin kevyemmistä välineistä. Mutta viisas tuo ed. Seppo Lahtelan perusajatus on. Sehän tarkoittaisi myös sitä, että nuori ihminen, jolla on tarkoitus ajaa myöhemmin traktorikortti, voisi yhtä aikaa suorittaa sekä mopokortin että traktorikortin lukemalla vain traktorin koskevan lisäliitteen samalla kertaa. Hän menee poliisiasemalle ja hakee yhtä aikaa korttia, jossa on molemmat tunnukset. Se kannustaa sekä hakemaan mopokorttia että suorittamaan traktorikortin, ja henkilö on sen jälkeen laillisesti liikenteessä mukana.

Sanoisin, että en tuota muotoilua nyt kuullut, minkä ed. Seppo Lahtela ponsiesityksessään teki, mutta se on perusajatukseltaan hyvin kannatettava. Liikenneministeriö tutkisi sekä moottorikelkkojen että traktorien osalta, kuinka tutkimukset voitaisiin yhdistää ja yhdellä maksulla päästäisiin korttiin kiinni.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari asiaa ed. Seppo Lahtelan puheenvuoron johdosta.

Ensinnäkin toteaisin, että riippuu paikkakunnan poliisiviranomaisesta, kuinka kauan alaikäiset yleisillä teillä ajelevat. Kun vanhempia muu-

taman kerran sakottaa alle 15-vuotiaalle ajoneuvon luovuttamisesta, niin kyllä loppuivat ajot, ainakin Alajärvellä loppuivat.

Arvoisa puhemies! Toinen asia traktoriluokasta on se, että jos luette perusteet tarkasti, niin tämä on asetuskysymys. Liikenneministeriö tulee varmasti esittämään tämän perusteella asetuksen, jossa määritellään uusi ajoneuvoluokka M. Jos luette tarkasti perusteluita, siellä sanotaan muun muassa, että terveysvaatimukset ovat samat kuin traktorikortissa. Uskoisin, että kun ajokorttiluokitusta lisätään ajokorttiluokkaa M:llä, se rinnastetaan ajokorttiluokkaan T. Uskoisin, että liikenneministeriössä osataan käyttää järkeä edes tämän verran.

Ed. S. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ymmärsin, että ed. Seivästö ei ollut oikein päässyt perille siitä, kuinka tärkeä tässä on liikenneturvallisuuteen ja valistukseen liittyvä kysymys, niin haluan vielä tähdentää, että tippaakaan en halua väheksyä valistuksen tarvetta. Sitä todella tarvitaan, sitä pitää olla, ja sitä pitää löytää. Siinä mielessä ed. Seivästön kannanotto asiassa oli todella hyvä, että minullekin tuli mahdollisuus julkituoda, etten tippaakaan väheksy, vaan suorastaan haluan, että valistusta kaikin keinoin lisätään.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Asian käsittely keskeytetään.

Poisto päiväjärjestyksestä

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Päiväjärjestyksestä poistetaan 6) asia.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 9 päivänä ensi marraskuuta kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.52.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio